

Ferfene Benzeri

Bir Sivil Toplum Kuruluşunun Ahi Köyünde ferfene düzenleyeceğini öğrenince çok sevinmişim. Dernek başkanının gerek telefonla gerekse mesajla bana sorularından anladığım kadarıyla, her ne kadar Kahramankazan'lı da olsa kültürümüze yabancı olduğunu, ferfene konusunda hemen hemen hiçbir şey bilmediğini görünce; karınca kararınca az da olsa katkım olması için Ankara Kültürünün Duayeni ve Çınar Seymenlerimizden değerli dostum Haluk Balaban ve arkadaşlarını ferfeneye davet ettim. Ferfene benzeri gece toplantısı devam ederken çocukluğumdan beri aşına olduğum ferfene kelimesi ve katıldığım ferfeneleri hatıramda tekrar yaşadım. Öncelikle zihnimde geçmişe dair yaşadığım anılarım bu yazıya başlamak ve sonrasında bu gecede yapılanlarla karşılaştırarak unutulmuş ferfenemizi ne derece gerçekleştirmiş gözler önüne sermek istiyorum. Çünkü ferfene sadece Ankara Türküleri ve bazı Seymen oyunlarından ibaret bir gece değildir. İçerisinde çok önemli işlevleri barındırmaktadır. Örneğin Kahramankazan'ın rengi, kokusu, dokusu, sesi ve lezzeti gibi bize özgü, bizim olan bazı kültürel nüvelerimizi bu gecede görebilmeliydik. Aynı şey Ahi Köyümüz için de geçerliydi...

Bittabi katılanların kendilerine çeki düzen vermeleri vb. gibi...

Atalarımız sadece görüntü olsun, laf olsun diye bu geceleri düzenlemişler...

Ferfene kelimesini çok küçük yaşlarda duymuştum. Ne anlama geldiğini

bilmezdim. Annemin bazlama, bulgur, tereyağı gibi yiyeceklerle birlikte kap, kacak hazırladığını bilirim. "Bunları ne yapacaksınız?" diye sorduğumda "Baban akşam ferfeneye gidecek." derdi. Ferfene kelimesi çok ilginç gelirdi bana o yaşlarda belki de ilk defa duyduğumdandı, bilemiyorum. Ferfenenin ne olduğunu çok merak ederdim, Anneme sormaya da çekinirdim. Ne olduğunu sorsalar anlatamazdım belki ama benim bildiğim; bazı geceler babaların gittiği bir yerdi işte...

Yirmili yaşlarda kendi aramızda arada bir ferfene yaptığımızı hatırlıyorum. Bir kuzu alınır kesilir, ücreti katılanlar arasında eşit olarak pay edilirdi, sonra herkes ekmeğini, kaşığı, yemek kabını getirir, bulgur tereyağı vesaire tedarik edilir, Çayınarı ya da Derecik'deki çeşmeye yakın bir yerde ateşler yakılır, büyük tava ya da kazanlarda homaça yapılmış et pişirilir, tereyağlı bulgur pilavı pişirilir güle oynaya yenilirdi. Bu toplantılar kurban bayramından bir kaç gün sonra herkesin evlerinden getirdikleri et ve erzaklarla da tertip edildiği olurdu.

Hiç kimse bu toplantıya önyargısıyla gelmezdi, kimsenin at gözlüğü olmazdı. Gençler arasında böbürlenilen, büyüklük taslayan, dahası zengin fakir, okumuş cahil gibi ayrımlar olmazdı. Aramızda şişkin egolu pitoslar hiç yoktu, çok şükür! Sazımız yoktu! Zeybek oyunlarını bilmezdik ama güzel türkü söyleyen ve oynayan arkadaşlarımız vardı. Hatta bazen herkesin sırasıyla türkü söylediği bile olurdu. Gırgır, şamata, şakalaşma gırla giderdi.

Deve, Değirmen, Miras, Tura, Terzi, Bi Garalı Memet Ağa gibi seyirlik oyunlarımızı oynardık; sonra manilere geçerdik, mani söylemek adeta bir yarış halini alırdı.

*Yaylada çayır çimen
Hani sendin özleyen
Eriyip toprak olur
Kırk yıl seni bekleyen
Bir başka mani;
Desdiye goydum bezir
Ezil yüreğim ezil
Aşem gelin oluyo
Köyde ben galdım irezil
Ve dahası;
Şu derenin özleri
Mavi mavi gözleri
Sana bakacam diye
Gaybettim öküzleri
Gibi maniler söylenirdi.*

Gençler aralarında sevdikleri kızlardan bahseder, evlenme hayalleri kurar ve paylaşırdı. Birbirlerine nasıl yardımcı olabilecekleri de bol bol konuşulurdu. Köyde varsa nahoş bir durum, ondan bahsedilirdi. Küs olanlar çekiştirilir, barıştırmanın yolları aranır. Köyün başlıca sorunları, yapılması gerekenler gibi birçok konu bu toplantıda gençler arasında tartışılırdı...

Bu ferfene toplantılarında gençler arasında güzel bir iletişim ortamı kurulur, birlikte yemek yemenin ve eğlenmenin hazzı yaşanır. Gençler bilgi ve becerilerini arkadaşlarıyla paylaşırdı, gençler arasında birlikteliğin, dayanışmanın, kaynaşmanın ve paylaşmanın en güzel örneği ser-

Bir Gece Buluşması

gilenir, hatta köyde yardıma muhtaç olanlara nasıl yardım edebilecekleri tartışılır, karara bağlanır ve en kısa zamanda uygulanırdı.

Yaptığımız ferfeneler her ne kadar gençler arasında yapılmış olsa da içimizde orta yaş grubundan birkaç büyüğümüz ve 18 yaş civarındaki ergenler de bulunurdu. Kuşaklar arası iletişim ortamı çok güzel sağlanırdı. Yaş grubu yelpazesini geniş tutarak sözlü kültürümüzü, geçmişten gelen bir takım değerlerimizi, geleneklerimizi gelecek kuşaklarımıza farkında olmadan aktarmış oluyorduk. Evet, çoğumuz gelecek kuşaklara bir şeyler aktardığımızın farkında değildik. Sadece büyüklerimizden gördüklerimizi uyguluyorduk. Gençler de bunun farkında değillerdi. Şimdi düşünüyorum da bu ferfeneler geçmişten gelen gelenek, görenek, adet ve törelerimizin ve dahası yaşayan öz müziğimizin gelecek kuşaklara aktarıldığı en önemli aktarım mekanizmalarından biriymiş.

Ferfene, Ankara cümbüşü, muhabbet, sıra gezmeleri ve divan gecelerinin yapıldığı dönemlerde atlarımız sanat ve estetiğe düşkün, olabildiğince naif, ince ruhlu ve sonsuz hoş görü sahibi insanlarmış. İçimden bir ses; “ya şimdi?” diye sormadan edemiyor...

Öyle ki bu durum şiiirlere bile konu olmuş; şair Ankara Cümbüşünü şiiirle anlatırken;

“Sarı telde gezinir Kıyak Ali’nin elleri
Tek tek vurur kör Sırma Zilleri

Oradan geçer Misket’e
...”

Diye naif bir şekilde seslenmiştir.

Bu gecelerin yapılmadığı ve inkıtaya uğradığı dönemlerde genç kuşaklarımıza hiçbir şey aktaramamışız. Bu durum ne yazık ki kültürel değerlerini bilmeyen ve kültürüne yabancı bugünkü kuşakların doğmasına neden olmuştur.

İşte o zamanlar bahar, yaz ve güz gecelerinin bir başka anlamı vardı, tadına doyum olmazdı...

Bu ferfeneler sadece yaz geceleri açık alanlarda yapılmazdı. Kış gecelerinde köy odalarında hindi pişirilerek devam ederdi.

Bunları hayalimden geçirdikten sonra içerisinde bulunduğumuz, ferfene diye yaşadığımız gecede Ayhan Ertürk ile Recai Başaran’ın Ankara türküleri, Oğuz Seymenlerinin Zeybek oyunlarından ve değerli dostum Haluk Balaban’ın ferfene sohbetinden başka Kahramankazan’ın hiçbir rengini, kokusunu dokusunu ve lezzetini görmedik. Bu arada gecenin güzel geçmesi adına Ayhan Çetinkaya’nın çırpınışlarını ve iyi niyetini de görmezden gelemezdim.

Katılanlar arasında tanışma, kaynaşma hemen hemen hiç yoktu. Sanki Kazanlı değil de toplama bir kalabalık gibi görüntü çizdiler. Çoğu katılımcı birbirine küs gelip küs gitiler gibi bir izlenim oluştu bende. Bu durum ferfenenin ruhuna uygun olmayan bir davranış tarzıydı...

Ferfenin içeriğini biraz açmak gerekirse ilçemize ait bir türkü, seyirlik oyun, mani, mesel satma, yaşanmış hikayelerimizden örnekler gibi bizi biz yapan değerler, bize özgü kültürel nüvelerden hiç birini görmedik. Dahası Ahi köyünün Sarı Yazma, Pınarlar İçinde Altın Tas mısın? Gibi yerel otantik türkülerini bırakın dinlemeyi kimsenin bu türkülerden haberi bile yoktu, tıpkı Ahi Köyüne ait manilerden, yaşanmış hikayelerden, seyirlik oyunlardan haberleri olmadığı gibi...

Kültürümüzü devredeceğimiz, böylesine önemli gecelerde onu yaşayarak öğrenecek ve kültürel bilince sahip olacak gençlerimizi ne yazık ki gözlerim boşuna aradı durdu. Anlaşılan onlar böylesine önemli bir geceye davet edilecek kadar önemsenmemişti...

Söylenecek çok söz var ama kimseyi kırmadan, dökmeden söylemek gerekirse, son zamanlarda ülkemizin birçok yerinde olduğu gibi özden uzaklaşarak geleneklerimizi sadece görüntüden ibaret sanıyoruz. İçeriği bomboş bizden nüveler içermeyen etkinlikler düzenliyoruz. Ne acıdır ki bu durum toplum olarak ne kadar siglaştığımızın çok güzel bir göstergesidir. Siglaştığımızın farkında olmayarak bilmediğimiz kültürümüzü yaşadığımızı, gelecek kuşaklara aktardığımızı sanıyoruz. Sanıyoruz diyorum çünkü bilmediğimiz geleneklerimizi, törelerimizi bildiğimizi sanarak sadece kendimiz kandırıyoruz.